

اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی

بنام خداوند بخشنده مهربان

کتاب : مطالعات

فصل : هفتم

درس : ۱۴

پایه تحصیلی

هفتم

شهرستان

مهاباد

تدوین

شریف پور

عنوان درسنامه

منابع آب و خاک

أنس با قرآن

تلاوت سوره مبارکه الانبياء آیه ۳۰

أَوَلَمْ يَرِ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا
فَفَتَقْنَاهُمَا^ط وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ^ط أَفَلَا يُؤْمِنُونَ

آیا کافران ندیدن که آسمان ها و زمین به هم پیوسته بودند و ما آن ها را از هم باز کردیم و هر چیز زنده ای را از آب قرار دادیم آیا ایمان نمی آورید

اهداف درس

شناخت از منابع آب و خاک
آشنایی با حوضه های آبریز ایران
شناخت راههای تشکیل خاک
شناخت عوامل تخریب خاک

خلاصه درس

منابع آب و خاک:

منابع تجدید پذیر

منابع تجدید نا پذیر

منابع انرژی

آب

خاک

دو منبع حیاتی:

انسان برای ادامه زندگی خود به منابع گوناگونی نیاز دارد.

جمعیتی که در یک ناحیه زندگی می کند از این منابع برای تأمین غذا،

پوشاک، وسایل زندگی، پخت و پز، رفت و آمد و همه نیازهای دیگر خود استفاده می کند.

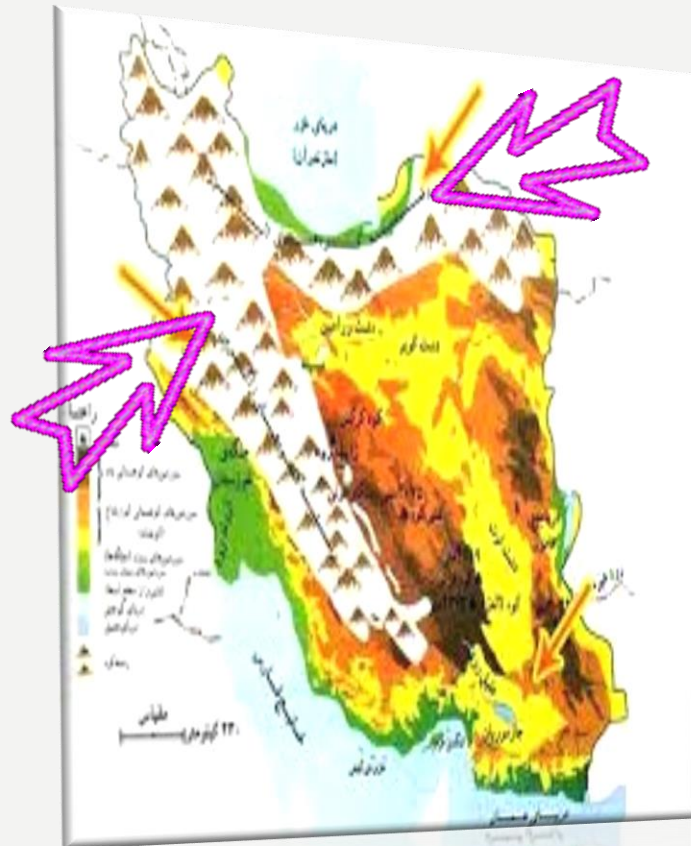

کشور ما ایران دارای منابع آب محدود است.

یکی از منابع مهم تأمین آب شهرنشینان و روستاییان، رودها هستند.

اغلب رودهای دائمی و پرآب ایران از کوههای البرز و زاگرس سرچشمه می‌گیرند.

چرا رودهای پر آب قابل کشتیرانی نیستند؟

رود های پر آب ایران چون از شیب های تند کوهستانی جاری می شوند، قابل کشتی رانی نیستند و فقط در بخشی از رود کارون می توان کشتی رانی کرد.

معمولاً رود های ایران را از نظر جهت جریان آب یعنی جایی که به آن می ریزند می توان به سه حوضه آبریز تقسیم کرد:

مانند :

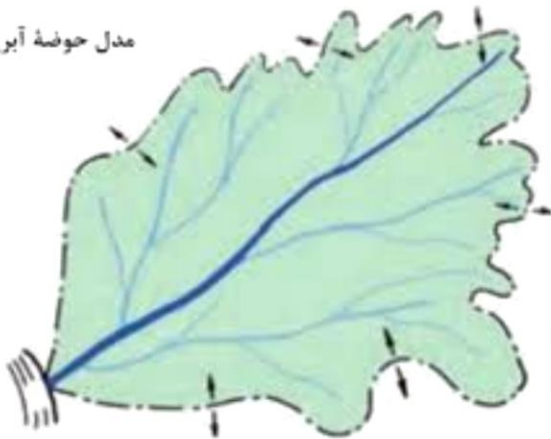

حوضه آبریز دریای خزر

حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان

حوضه آبریز داخلی

مدل حوضه آبریز

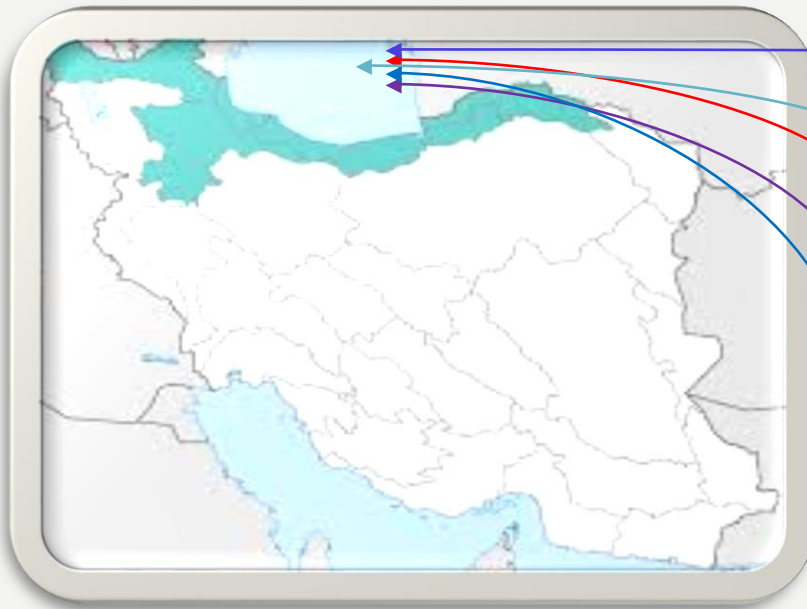

حوضه آبریز دریای خزر :

مبدا: ؟

رود های پر آبی که اغلب، از کوه های البرز و ارتفاعات شمالی کشور سرچشمه می گیرند و به دریای خزر می ریزند.

رودهای که به این حوضه می ریزند:

رود ارس

قالار

قراسو

سفید رود

رود اترک

حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان: مبدا:؟
رودهایی که از کوه های زاگرس یا کوه های پراکنده داخلی سرچشمه می گیرند و

به خلیج فارس و دریای عمان می ریزند

رودهای که به این حوضه می ریزند:

رودخانه کارون

زایندرود

دز

مند

شور

میناب

حوضه آبریز داخلی: رود هایی که به دریاچه ها و باتلاق های داخلی یا زمین های اطراف خود نفوذ می کنند و معمولاً موقت یا فصلی هستند.

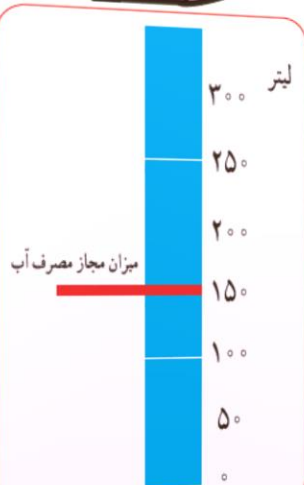

مثال :

حوزه آبریز دشت کویر

مصرف آب:
**آیا تاکنون فکر کرده اید که اگر فقط یک روز آب نداشته باشیم
و جریان آب قطع شود چه اتفاقاتی می افتد؟**

**بچه ها، آیا می دانید در کشور ما مصرف سرانه آب بیش از حد مجاز است؟
میزان مجاز مصرف آب برای یک فرد در شبانه روز ۱۵۰ لیتر تعیین شده است اما در ایران
متوسط مصرف در شبانه روز ۲۵۰ تا ۳۰۰ لیتر است.**

مصرف آب در گذشته ((صرفاً جهت مطالعه))

یک آب انبار قدیمی در استان فارس

بچه‌ها، در گذشته در اغلب مناطق کشور ما، آب را در آب‌انبارها ذخیره می‌کردند. در آن زمان آب تصفیه شده و لوله‌کشی وجود نداشت. امروزه در همه شهرها و بیشتر روستاها آب لوله‌کشی وجود دارد و آب آشامیدنی سالم از طریق لوله در اختیار مردم قرار می‌گیرد. برای تصفیه* آب و رساندن آن به داخل لوله‌های منازل، پول و زحمت زیادی صرف می‌شود. برای همین، ما باید قدر این نعمت را بدانیم.

مصرف آب در حال

دانش آموزان یک مدرسه از تأسیسات تصفیه آب شهر بازدید کردند. کارشناس تأسیسات درباره مراحل تصفیه آب برای آنها توضیحاتی داد.

ما چه کمکی می توانیم بکنیم

ما چه کمکی می توانیم بکنیم؟

درست مصرف کنیم

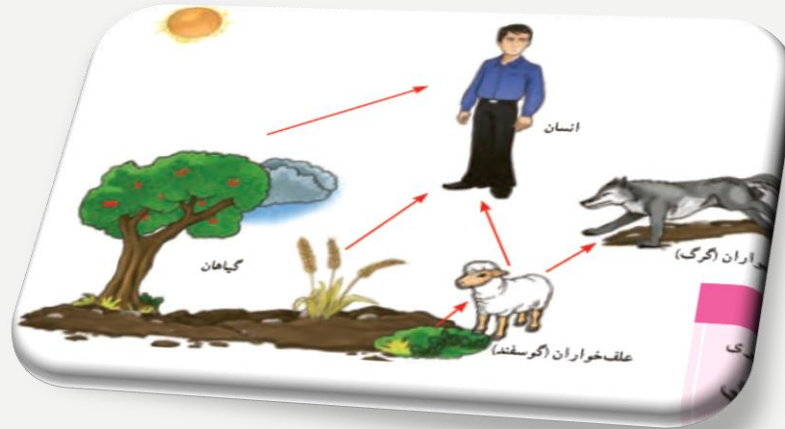
- مثلاً در موقع حمام کردن یا مسواک زدن، شیر آب را باز نگذاریم. در هنگام دوش گرفتن به طور متوسط هر دقیقه ۲۰ لیتر آب مصرف می شود.
- شیرهای آب را همیشه بازدید و تعمیر کنیم تا چکه نکند.

آب را آلوده نکنیم

- زباله ها را در رودها و آب های جاری نریزیم. از نظر دین اسلام آلوده کردن آب ها گناه است. از مواد شوینده که ترکیبات شیمیایی دارند، کمتر استفاده کنیم. چون این مواد آب های زیرزمینی را آلوده می کنند.

خاک

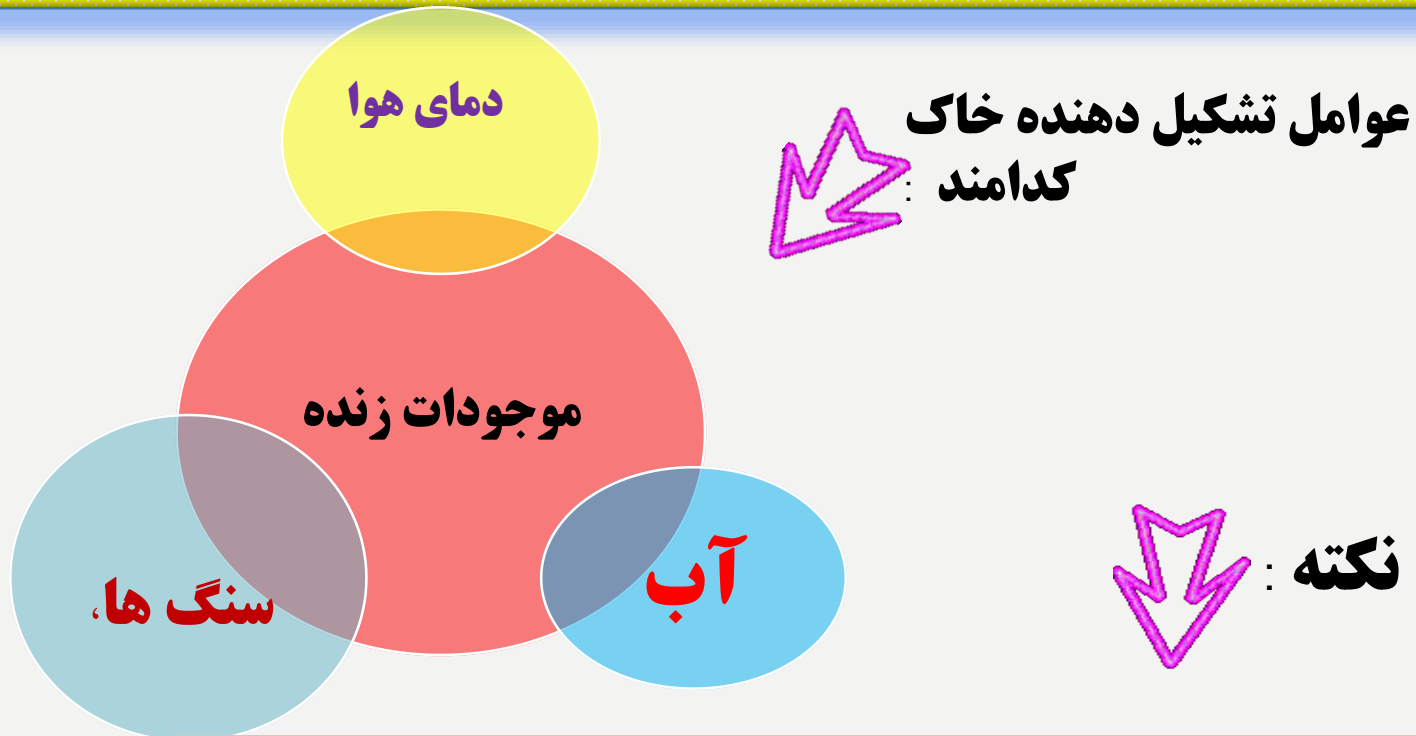

همان طور که پی بردید خاک یک منبع مهم تأمین غذا است. اما علاوه بر غذا، انسان در طی سالیان دراز از خاک برای ساختن خانه و... استفاده کرده است.

خاک چگونه تشکیل می شود؟

خاک، لایه نازکی از پوسته زمین است که از خرد شدن سنگ ها پدید آمده است.

هر نوع خاک مواد معدنی خاصی دارد که انواع مختلف خاک ها را تشکیل می دهد.

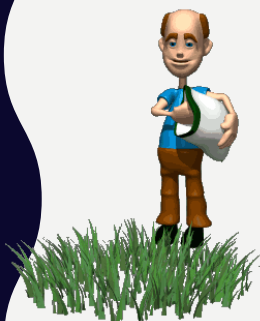
خاک مناطق کوهپایه ای ، مرکزی، شرقی، جنوبی ایران چگونه است؟

در کشور ما در جلگه ها و اطراف رودها و برخی کوهپایه ها خاک های **حاصلخیزی** وجود دارد که مواد آلی و معدنی مناسب دارند. برعکس، خاک برخی مناطق مرکزی، شرقی یا جنوبی کشور به علت وجود نمک یا آهک در خاک، غالباً برای کشاورزی مناسب نیست. در این مناطق به علت خشکی هوا و کمبود بارندگی، (گیاخاک هوموس) خاک بسیار کم است.

چه عواملی موجب از بین رفتن خاک می شود؟

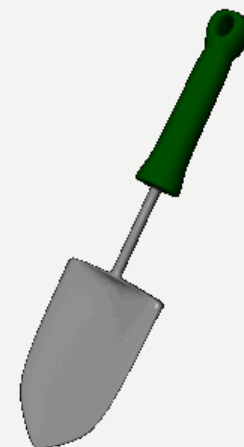
مصرف بیش از حد مواد غذایی و کشت پی در پی
یک محصول در زمین و استراحت ندادن به خاک

قطع درختان و کندن بوته ها که موجب می شود
خاک در اثر باد و باران به راحتی شسته شود.

استفاده نامناسب و بی رویه از کود های شیمیایی.

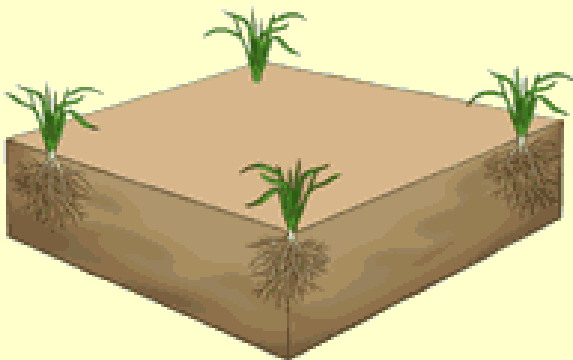
ایجاد ساختمان و جاده و کارخانه روی خاک های قابل کشت.

دفن زباله ها در خاک.

نکته : آیا می دانید برای آنکه یک سانتی متر خاک زراعی*
تشکیل شود صدها سال وقت لازم است؟ آیا می دانید سالیانه،
هزاران تن خاک در جهان از بین می رود؟

وظیفه سازمان جنگل ها . مراتع و آبخیزداری کل کشور

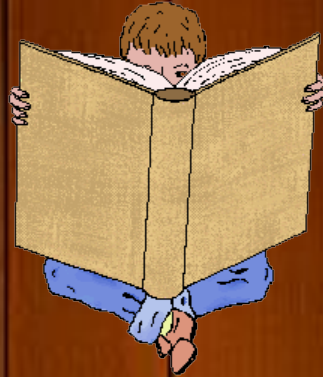

در کشور ما سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری، حفاظت از خاک را بر عهده دارد.

آبخیزداری: تقویت پوشش گیاهی و راه های جلوگیری از فرسایش خاک و زیان های سیل در مناطق سیل گیر

آزمون :

۱: دو منبع حیاتی برای انسان را نام ببرید.

۲: سه حوضه آبریز در ایران را نام ببرید .

۳: عوامل تشکیل دهنده خاک را نام ببرید.

۴: تفاوت خاک نواحی کوهپایه ای و شرقی را بنویسید.

۵: چه عواملی باعث از بین رفت خاک می شود؟

